

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА:
СУЧАСНИЙ ФОРМАТ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНИХ
ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 листопада 2025 року

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
Наукова бібліотека*

Миколаїв–НУК–2025

ОРГАНІЗАТОРИ:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕЧНА АСОЦІАЦІЯ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Наукова бібліотека

**Матеріали публікуються за оригіналами, наданими авторами.
Претензії до організаторів не приймаються.**

Відповідальний за випуск Т. М. Костирко

Університетська бібліотека: сучасний формат освітньо-наукової діяльності в період глобальних викликів : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 20 листоп. 2025 р. – Миколаїв : НУК, 2025.

До збірки матеріалів конференції увійшли доповіді та виступи з нагальних питань діяльності бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО), а саме: функціонування університетських бібліотек в умовах війни; розвиток теорії інтелекту в сучасних умовах обробки великих даних; зарубіжні практики впровадження управління дослідними даними в університетських бібліотеках; роль бібліотеки у формуванні навичок інформаційної, медійної та цифрової грамотності; використання управлінського потенціалу в бібліотеці для забезпечення освітнього і наукового процесів ЗВО під час війни; роль університетської бібліотеки у впровадженні інструментів штучного інтелекту (ШІ) в освітній і науковій діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності; формування політики використання ШІ в освітньому процесі; форми співпраці музеїв і бібліотек ЗВО.

УДК 027.7

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

© Наукова бібліотека Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова, 2025

З М І С Т

БЄЛОДЄД О. В. Наукові пріоритети в роботі Наукової бібліотеки університету	5
БІЛОНОЖКО К. С. Університетська бібліотека, академічна доброчесність і штучний інтелект: формування політики використання ШІ в освітньому процесі	11
ДМИТРИЧЕВА В. І. Роль бібліотеки у формуванні навичок інформаційної, медійної та цифрової грамотності громадян	14
КАРТУЗОВ К. М. Використання цифрових ресурсів державних архівів у викладанні гуманітарних дисциплін на прикладі фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора»	19
КИРИЧОК І. В., БАБАК Т. О., КРАСЮКОВА О. О. Університетська бібліотека як простір психосоціальної підтримки: зарубіжний та вітчизняний досвід	24
КОСТИРКО Т. М. Трансформація університетської бібліотеки: досвід минулого та виклики майбутнього	40
КУЛИК Є. В. Інституційна модель відкритої науки: політики, сервіси та впровадження .	47
КУЗНЕЦОВА І. В. Бібліотечна діяльність крізь призму соціокультурних змін	53
МАТВІЄНКО О. Б. Використання мовних моделей штучного інтелекту в роботі університетської бібліотеки	63
МОЛЧАНОВА С. А.,	66
МАЦЕЙ О. О. Інклюзивність і життєстійкість: важливі орієнтири університетських бібліотек	67
СІМОНЕНКО Н. Є. Популяризація науки засобами бібліотеки закладу вищої освіти	73
СТЕЦЕНКО Н. С. Університетська бібліотека – скарбниця знань і простір еколого-правового просвітництва	78
ТЕЛЬПИШ О. А. Роль Наукової бібліотеки університету в реалізації завдань патріотичного виховання молоді (з досвіду роботи)	84
ХАЄЦЬКИЙ О. П. Бібліотеки та музеї закладів вищої освіти: форми співпраці	93
ЦОКАЛО О. О., ТКАЧЕНКО Д. В. Роль бібліотеки МНАУ у впровадженні інструментів штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності	99
ШАМРАЙ-ЯБЛОНСЬКА Н. А. Слово як зброя: книги про війну та суспільна потреба бібліотек говорити про них	109
ШАРОНОВА Н. В., ВОРЖЕВІТІНА А. І. Розвиток теорії інтелекту в сучасних умовах обробки великих даних	114
ШЕМАЄВ О. О. Фонди університетських бібліотек як елемент формування та збереження документальної спадщини промоції здоров'я в Україні	118
ШЕМАЄВА Г. В. Зарубіжні практики впровадження RDM в університетських бібліотеках	124

research; scientometrics; scholarly publications; conferences and seminars; bibliographic indexes; institutional repository; scholarly communication; university science.

УДК 004.8:027.7

Білоножко К. С.,
завідуюча інформаційно-бібліографічним
відділом, Наукова бібліотека,
Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова,
просп. Героїв України, 9,
м. Миколаїв, Україна,
kateryna.bilonozhko@nuos.edu.ua

УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. У статті розглянуто роль університетської бібліотеки у формуванні культури академічної доброчесності та розвитку відповідального використання технологій штучного інтелекту (ШІ) в освітньому процесі. Проаналізовано нормативні підходи до забезпечення академічної доброчесності в закладі вищої освіти, окреслено виклики й можливості, пов'язані з упровадженням інструментів ШІ, а також визначено практичні напрями діяльності Наукової бібліотеки НУК у контексті розробки інституційної політики використання ШІ.

Ключові слова: академічна доброчесність, університетська бібліотека, штучний інтелект, інформаційна культура, освітній процес, політика використання ШІ.

Академічна доброчесність є фундаментальною умовою забезпечення якості освітнього та наукового процесів у закладах вищої освіти. Вона охоплює дотримання етичних норм у навчанні та дослідженнях, запобігання плагіату, розвиток інформаційної грамотності, формування відповідального ставлення до використання інформаційних ресурсів і результатів інтелектуальної діяльності.

У Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова (НУК) питання академічної доброчесності врегульовано відповідними нормативними документами, зокрема Положенням про запобігання та виявлення плагіату у навчальній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців НУК ім. адм. Макарова та Положенням «Про академічну доброчесність у НУК ім. адм. Макарова».

Популяризація академічної доброчесності серед освітнього процесу здійснюється через реалізацію системи заходів:

- формування умов для розвитку взаємної довіри й поваги між учасниками освітнього процесу;
- діяльність Групи сприяння академічній доброчесності;
- інформування на сайті університету, наукової бібліотеки НУК та соціальних мережах про заходи щодо формування культури академічної доброчесності;
- проведення занять, тренінгів і семінарів для учасників освітнього процесу;
- обговорення принципів академічної етики;
- тематичні зустрічі зі здобувачами гаранта, юриста, голови комісії з питань академічної доброчесності університету, Групи сприяння академічній доброчесності, працівниками бібліотеки. Університет впроваджує практики для формування академічної доброчесності, включаючи ознайомлення першокурсників із Кодексом честі та Декларацією здобувача.

Важливу роль у цих процесах відіграє університетська бібліотека, яка виступає не лише як інформаційний центр, а як платформа для формування інформаційної культури, розвитку навичок академічного письма та відповідального використання джерел. Наукова бібліотека НУК системно працює зі студентами, аспірантами та викладачами, надаючи консультації з питань цитування, використання антиплагіатних систем, підготовки наукових і кваліфікаційних робіт, а також проводить лекції та вебінари з тем інформаційної культури та академічної доброчесності.

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій особливої актуальності набуває питання використання інструментів штучного інтелекту в освітньому та науковому процесі. ШІ активно інтегрується в академічну діяльність, впливаючи на навчання, дослідження, комунікацію та управління знаннями. Водночас його застосування супроводжується низкою викликів, зокрема ризиками порушення академічної доброчесності, непрозорістю використання даних, проблемами авторства та відповідальності за результати роботи.

У контексті розвитку відкритої науки питання відповідального застосування ШІ набуває особливого значення, оскільки відкритість, достовірність і відтворюваність досліджень є базовими принципами сучасної наукової діяльності. Це зумовлює необхідність формування чіткої та комплексної політики використання ШІ в університетському середовищі.

НУК імені адмірала Макарова перебуває на етапі опрацювання нормативного врегулювання застосування в освітньому процесі технологій штучного інтелекту на

інституційному рівні. У цьому процесі враховується досвід українських та зарубіжних закладів вищої освіти, рекомендації Європейської мережі академічної доброчесності, а також Рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо відповідального впровадження та використання технологій ШІ в закладах вищої освіти, оприлюднені у 2025 році [1].

Очікується, що університетська політика щодо ШІ включатиме принципи етичного використання технологій у навчанні та дослідженнях, вимоги до прозорості використання інструментів ШІ в письмових і наукових роботах, підходи до захисту персональних і наукових даних, а також систему навчання студентів і викладачів відповідальному використанню цифрових інструментів.

Наукова бібліотека НУК активно долучається до цього процесу, реалізуючи практичні кроки з підвищення рівня ШІ-грамотності: включення тематики використання ШІ до занять з інформаційної культури, інформування про ризики недоброчесного використання технологій, проведення консультацій для викладачів і фахівців кафедр. Бібліотекарі також проходять курси підвищення кваліфікації та застосовують інструменти ШІ у довідковій, комунікаційній і просвітницькій діяльності, зберігаючи контроль над якістю інформації.

Отже, формування чіткої, прозорої та адаптивної політики використання штучного інтелекту є необхідною умовою забезпечення академічної доброчесності та якості освітнього процесу. Університетська бібліотека в цьому контексті виступає ключовою інституцією, здатною поєднати інформаційну, освітню та методичну підтримку університетської спільноти в умовах цифрових трансформацій.

Список використаної літератури:

1. Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти [Електронний ресурс] / Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство освіти і науки України та ін. – Київ, 2025. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>.

UNIVERSITY LIBRARY, ACADEMIC INTEGRITY, AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: FORMING A POLICY ON THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Abstract. The article examines the role of university libraries in shaping a culture of academic integrity and promoting the responsible use of artificial intelligence technologies in the educational process. It analyzes regulatory approaches to ensuring academic integrity in higher education institutions, outlines the challenges and opportunities

associated with the introduction of AI tools, and identifies practical areas of activity for the Scientific Library of the National University of Kyiv in the context of developing institutional policy on the use of AI.

Keywords: academic integrity, university library, artificial intelligence, information culture, educational process, AI use policy.

021.2:004.7](477.73)

Дмитричева В. І.,
завідуюча відділом, Регіональний тренінговий центр,
Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека,
вул. Маріупольська, 9,
м. Миколаїв, Україна,
vita.dmitricheva@gmail.com

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ, МЕДІЙНОЇ ТА ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ГРОМАДЯН

Анотація. У статті висвітлено значення цифрової грамотності в сучасному суспільстві та роль бібліотек у її розвитку. Представлено діяльність Регіонального тренінгового центру Миколаївської ОУНБ, зокрема освітні курси для людей старшого віку й тренінги для бібліотечних фахівців, практики використання платформи «Дія.Освіта» та онлайн-сервісів для самоосвіти, проєкти з медіаграмотності.

Ключові слова: цифрова грамотність; медіаграмотність; інформаційна грамотність; бібліотека; Регіональний тренінговий центр; цифрова освіта; онлайн-сервіси; інклюзивні ресурси; самоосвіта; проєкт «Дія.Освіта»; цифрові навички; хаби цифрової освіти; аудіобібліотека; штучний інтелект; критичне мислення.

Сьогодні ми живемо у світі, де цифрові технології стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Робота, навчання, спілкування, навіть отримання державних послуг – усе дедалі більше переходить у цифровий формат. Саме тому цифрова освіта набуває такого великого значення. Цифрові навички допомагають нам швидко знаходити, аналізувати й ефективно використовувати інформацію. Онлайн-курси, електронні бібліотеки, освітні платформи відкривають безмежні можливості для навчання – у будь-який час і з будь-якого місця. А володіння базовими цифровими інструментами сьогодні є необхідною умовою для працевлаштування й професійного розвитку. Водночас цифрова грамотність – це не лише про технології. Вона про вміння мислити критично, перевіряти інформацію, захищати себе від фейків і шахрайства, відповідально користуватися інтернетом і соціальними мережами. У цьому процесі бібліотеки відіграють особливу роль. Вони залишаються простором відкритого доступу до знань, місцем, де кожен може не лише знайти